

- 6 'Als wij hem (Manning) vragen naar zijn wetenschappelijk oordeel over het werk van De Jong houdt hij zich op de vlakte. "Ach, je kunt natuurlijk bij elk historisch onderzoek zeggen: Ik had het anders gedaan, een andere benadering gekozen voor het onderwerp. Je zou hem bij voorbeeld kunnen verwijten dat hij te weinig aandacht heeft geschonken aan de internationale situatie – of juist te veel, maar dat blijft voor rekening en dus voor verantwoording van de auteur. Als vakhistoricus onthoud ik me verder echter van openbare kritiek. Ik ben voorzitter van het bestuur en wil als zodanig niet gebonden worden aan uitspraken die ik als historicus zou kunnen maken. Daarbij is het werk op het instituut niet gebaat bij herrie of rellen." [...]

Werkt het feit dat De Jong kritiek op zijn werk naast zich neer kan leggen en ook legt, op de lange duur frustreerend?

Prof. Manning: "Nee, integendeel, een onderzoeker behoort vrij te zijn in zijn werk en hoeft zich door niemand iets te laten voorschrijven, zeker waar het gaat om interpretatie. Het zou een slechte zaak zijn wanneer vakgenoten je verbieden om naar eigen inzicht te werken. Geschiedenis is nu eenmaal geen natuurkunde, het gaat niet om een opsomming van feiten, maar om een selectie en een interpretatie daarvan.

Bovendien, kritiek op de totale aanpak is nu zinloos, iets wat eenmaal in beweging is kan je niet meer wezenlijk veranderen. Na het verschijnen van de eerste delen kan je moeilijk van De Jong eisen dat hij een heel andere koers gaat volgen. Ik wist waaraan ik begon toen ik er rond 1970 als bestuurslid in stapte. Ik zie de bijeenkomsten van de commissie als een regelmatige kritische bespreking. De commissie is meer dan een klankbord. Vooral door de wijze waarop De Jong deze besprekingen voorbereidt, krijgen de commissieleden een grote betrokkenheid."

Prof. Klein: "De eerste jaren trok ik nog wel fel van leer tegen steeds terugkerende euvelen. Met name De Jongs wijze van slechte behandeling van de bronnen staat mij niet aan, maar met die kritiek ben ik gestopt. Ach, ik draag geen verantwoordelijkheid voor de inhoud. Ik zie de begeleidingscommissie als een klankbord voor de schrijver, meer niet. Bij het doorlezen van de manuscripten laat ik dus een heleboel liggen en richt me hoofdzakelijk op die details waar nog over te praten valt.

Het is niet zo dat we hem sparen in onze kritiek, maar je komt niet telkens met dezelfde vruchteloze boodschap. Wij zitten daar niet om onze historisch-wetenschappelijke visie te verdedigen maar om De Jong de gelegenheid te geven zijn werk te toetsen. Het is bijvoorbeeld wezenlijk ander werk dan dat van een promotor. Als iemand bij mij promoveert ben ik mede-verantwoordelijk voor de dissertatie, dan kijk je heel anders naar de methode van onderzoek en naar het eindresultaat."

De bronvermelding van De Jong is inderdaad gebrekkig. Maar dat de meeste wetenschappers op een zorgvuldige annotatie hameren is niet louter vanuit een nauwkeurigheid drift. Een verantwoorde bronvermelding kan